

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

PaedDr. Helena Gaľová

Rastliny vo výučbe vlastivedy v 5. ročníku ŠZŠ

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS: PaedDr. Helena Gaľová

Kontakt na autora: Spojená škola, Matice slovenskej 11, Prešov 080 01
galovahela@gmail.com

Názov OPS: Rastliny vo výučbe vlastivedy v 5. ročníku ŠZŠ

Rok vytvorenia OPS: 2014
VIII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Ing. Eva Gregová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

vlastiveda, rastliny, pedagóg, žiak, motivácia, pracovný list, projekt, živá príroda, neživá príroda, rastliny, strom, ker, bylina, význam, ochrana, pozorovanie, návrh, odporúčanie

Anotácia

OPS je zameraná na rastliny vo výučbe vlastivedy v 5. ročníku ŠZŠ. V úvode sa zaoberá základným opisom, špecifikáciou cieľovej skupiny, cieľmi a kompetenciami. Nosnou časťou je návrh metodiky, formy motivácie, vysvetlenie učiva a fixácie prostredníctvom IKT techniky, pracovných listov a prezentácie v PowerPointe a Worde. Práca je obohatená aj žiackymi projektami a odkazmi na [www. stránky](#). V závere zahŕňa prínosy a odporúčania.

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	7
1.1 Špecifiká cieľovej skupiny osvedčenej pedagogickej skúsenosti	7
1.2 Ciele osvedčenej pedagogickej skúsenosti	8
1.3 Vymedzenie kompetencií	8
1.4 Východisková situácia osvedčenej pedagogickej skúsenosti	9
2 ROZBOR OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	11
2.1 Živá a neživá príroda	11
2.2 Znamy a rozdelenie rastlín	16
2.3 Život bylíny	19
2.4 Život dreviny – listnatého stromu a ihličnatého stromu	25
2.5 Život kra	30
2.6 Význam a ochrana rastlín	32
3 PRÍNOSY OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI A ODPORÚČANIA PRE PRAX	37
3.1 Overené prínosy osvedčenej pedagogickej skúsenosti	37
3.2 Odporúčania pre prax	37
ZÁVER	39

ÚVOD

Učivo vlastivedy poskytuje žiakom základné poznatky o prírodných a spoločenských javoch. Žiaci s ľahkým mentálnym postihnutím, ktorí navštevujú špeciálnu základnú školu, si osvojujú dané poznatky v primeranom rozsahu.

Obsahom učiva 5. ročníka špeciálnej základnej školy sú tematické celky, ktoré sa zaoberajú úvodom do náuky o prírode, rastlinami, živočíchmi a neživou prírodou.

Rastliny vo výučbe vlastivedy v 5. ročníku špeciálnej základnej školy tvoria tému osvedčenej pedagogickej skúsenosti. Práca je zameraná na učiteľa a jeho prácu so žiakmi.

Hlavným cieľom práce je poskytnúť pedagógom inovácie a aplikácie tvorivej činnosti pri vyučovaní vlastivedy so zameraním na motiváciu, vysvetlenie nového učiva, fixáciu, tvorbu pracovných listov a projektov.

Zameranosť čiastkových cieľov je zvýšiť povedomie učiteľov o možnostiach realizácie výučby na hodinách vlastivedy; využívať IKT vo výučbe žiakov, vytvárať pracovné listy s úlohami, prezentácie ako formy vysvetľovania učiva, fixácie; používať vhodné motivačné úlohy, hry a pomôcky na aktivizáciu žiakov; uplatňovať projektovú činnosť na hodinách a sprístupňovať učivo prostredníctvom aktivít na vytvorenie kladného vzťahu žiakov k učeniu.

OPS je určená pre učiteľov, konkrétne pre učiteľov špeciálnych základných škôl, s ukončenou aprobáciou: pedagogika mentálne postihnutých. Zamiera sa na vlastivedu, ktorá patrí do vzdelávacej oblasti: Príroda a spoločnosť. Podrobne rozoberá tematické celky 5. ročníka: Úvod do náuky o prírode a Rastliny, ktorých obsahom sú jednotlivé témy zaoberajúce sa živou a neživou prírodou, znakmi a rozdelením rastlín, životom byliny, životom dreviny – listnatého a ihličnatého stromu, životom kra, významom a ochranou rastlín.

Okolnosti, ktoré ma viedli k napísaniu tejto práce vychádzajú z mojich dvadsaťročných skúseností v praxi učiteľa na danom type školy. Učivo vlastivedy je pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia zložitá na zapamätávanie a vyžaduje si neustále opakovanie už prebratého, čo spôsobuje nezaujímavosť žiakov. Žiaci majú často nízku motiváciu pre vyvolanie záujmu o daný predmet. Ďalšou pohnútkou bolo slabé zapojenie sa žiakov do prírodovedných aktivít, t. j. vyhľadávanie nových informácií z rozličných zdrojov a dosahovanie nízkych výsledkov v prírodovednej gramotnosti.

Osvedčená pedagogická skúsenosť opisuje moju prácu so žiakmi využívaním inovatívnych spôsobov výučby v rámci motivácie, vysvetľovania učiva, jeho fixácie prostredníctvom pracovných listov, informačno-komunikačných technológií, zážitkovej formy a projektovej činnosti žiakov.

Práca zároveň obsahuje i moje vlastné pozorovania, návrhy a odporúčania.

Na základe skúseností z realizácie vo výchovno-vyučovacom procese pre mňa vyplynula skutočnosť, že žiaci podľa predkladanej osvedčenej pedagogickej skúsenosti dokážu učivo viac pochopiť, ich proces zapamätávania sa skrakuje, osvojené znalosti plynule prenášajú do bežného života a vo zvýšenej miere pociťujú prežívanie vlastnej úspešnosti. Celkový proces socializácie je pre nich bližší, otvorenejší a ľahší.

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Súčasná pokroková spoločnosť vyžaduje uplatňovanie projektového prístupu na vyučovaní, čo predpokladá hlavne zlepšenie vzťahu žiakov k učeniu. Takáto činnosť je možná i prostredníctvom IKT, čo ja osobne využívam veľmi často vzhľadom na rozšírenie oblasti motivácie žiakov, ich tvorivosti, na podporu pozitívneho postoja a záujmu o predmet. Tvorivé a optimálne riešenie úloh rozširuje štruktúru tradičného vzdelávacieho procesu. Toto zvyšovanie kvality vzdelávania žiakov je v prevažnej miere rovnako dôležité a potrebné i v špeciálnych základných školách. Preto som sa rozhodla vytvoriť formou edukačného projektu na predmet vlastiveda pracovné listy v súbore Word a PowerPoint. Svoju pedagogickú činnosť som zamerala na tematický celok: Rastliny, ktorý je v súlade so štátnym i školským vzdelávacím programom pre 5. ročník a individuálnymi osobitosťami žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia.

Pracovné listy sa zaoberajú jednotlivými oblasťami: živá príroda, neživá príroda, znaky rastlín, rozdelenie rastlín, život byliny, púpava, muškát, pšenica, zemiak, život dreviny – listnatého stromu, dub, čerešňa, život dreviny – ihličnatého stromu, smrek, život kra, ríbezľa, význam rastlín, ochrana rastlín.

Uvedené pracovné listy hravou formou vovádzajú žiaka do danej témy, zároveň slúžia pre fixáciu i overenie vedomostí. Použila som tvorivý spôsob dopĺňania slov, podčiarkovania slov, vyškrtávania slov, spájania slov s danými obrázkami, pexeso, vyhládavania v texte, na internete a pod.

Pracovné listy, ako silný multimediálny prostriedok, sú zamerané na zážitkovú formu s cieľom stimulovať u žiakov schopnosti vnímať, objavovať a rozumieť náuke o rastlinách, čím sa podnecuje ich tvorivosť a samostatnosť a podporuje proces učenia sa žiakov, čo som využila a motivovala tak žiakov k tvorbe jednoduchých projektov. V rámci vyučovania daných tém som používala i ďalšie možné pomôcky a zdroje: farebné obrázky, pracovné listy, učebnice, knihy, herbár, atlas rastlín, plagát a pod.

1.1 Špecifikácia cieľovej skupiny osvedčenej pedagogickej skúsenosti

OPS je určená pre:

Kategória pedagogických zamestnancov: učiteľ

Podkategória: učiteľstvo pre špeciálne školy – pedagogika mentálne postihnutých

Vzdelávacia oblasť: Príroda a spoločnosť

Škola, ročník: špeciálna základná škola, piaty ročník

Vyučovací predmet: vlastiveda

Tematický celok: Úvod do náuky o prírode, Rastliny

1.2 Ciele osvedčenej pedagogickej skúsenosti

Hlavným cieľom osvedčenej pedagogickej skúsenosti je poskytnúť pedagógom inovácie a aplikácie tvorivej činnosti pri vyučovaní vlastivedy so zameraním na motiváciu, vysvetlenie nového učiva, fixáciu, tvorbu pracovných listov a projektov.

Čiastkové ciele sú:

- zvýšiť povedomie učiteľov o možnostiach realizácie výučby na hodinách vlastivedy;
- využívať IKT vo výučbe žiakov, vytvárať pracovné listy s úlohami, prezentácie ako formy vysvetľovania učiva, fixácie;
- používať vhodné motivačné úlohy, hry a pomôcky na aktivizáciu žiakov;
- uplatňovať projektovú činnosť na hodinách;
- sprístupňovať učivo prostredníctvom aktivít na vytvorenie kladného vzťahu žiakov k učeniu.

1.3 Vymedzenie kompetencií

Kompetencie sú multifunkčné, slúžia na výkon pracovných, občianskych, spotrebiteľských, rodinných, zdravotných a iných aktivít pričom sa vzájomne prelínajú. K ich rozvíjaniu prispieva celý vzdelávací obsah, organizačné formy a metódy výučby, sociálno-emočné prostredie a programové aktivity školy, ale aj mimovyučovacia a mimoškolská činnosť. Rozvíjajú perceptuálno-motorickú, kognitívnu a sociálno-emocionálnu oblasť celkovej osobnosti.

Kompetencie pedagóga vlastivedy:

- mať dostatočné vedomosti z odboru pedagogiky a vlastivedy;
- poznať a vedieť využívať psychologické podmienky vzdelávacieho procesu;
- vedieť tvoriť pracovnú, tvorivú a motivačnú klímu v procese vzdelávania žiakov s ohľadom na priestor, pracovné podmienky a pomôcky, vzťahy medzi žiakmi a vzťahy medzi žiakom i učiteľom;
- plánovať, organizačne pripraviť a projektovať vzdelávací proces v súlade so školskými vzdelávacími dokumentmi s cieľom rozvíjať žiacke kompetencie;
- vedieť si stanoviť vzdelávacie ciele v závislosti od podmienok vzdelávania zamerané na rozvíjanie kompetencií žiaka cez preberaný obsah vzdelávania vo vlastivede;
- vedieť vyčleniť základné učivo;
- poznať a vedieť aplikovať didaktické zásady a postupy a dokázať skĺbiť svoju odbornosť a kvalifikovanosť so vzdelávacím procesom;
- ovládať a využívať metódy a stratégie učenia sa a rozvíjania žiackych kompetencií, poznať a využívať efektívne metódy, postupy a činnosti, moderné a motivačné materiálne pomôcky (v rátane IKT) hlavne projektové metódy, spôsoby kooperatívneho vzdelávania, vyučovanie v blokoch s prvkami ITV, činnostné učenie;
- vedieť analyzovať, navrhovať a využívať vo vzdelávaní cvičenia, úlohy a činnosti s ohľadom na rozvíjanie jednotlivých poznávacích funkcií žiakov a ich funkčnej gramotnosti;

- poznať a využívať metódy, formy a stratégie zamerané na rozvíjanie schopností riešiť problémové úlohy a na rozvíjanie tvorivých schopností žiakov;
- vedieť analyzovať vzdelávací proces vzhľadom na stanovenie vzdelávacích cieľov a navrhovať riešenia;
- vedieť navrhnúť kritéria úspešnosti žiaka vzhľadom na stanovené ciele a realizované úlohy, cvičenia a činnosti;
- poznať spôsoby hodnotenia žiaka a ich motivačnú silu;
- vedieť stanoviť kritéria úspešnosti žiaka vo vyučovacom predmete vlastiveda i s ohľadom na jeho osobnostné danosti a osobnostný rast.

Hlavnými cieľmi primárneho vzdelávania sú rozvinuté kľúčové kompetencie, ako kombinácie vedomostí, skúseností a postojov žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia na úrovni, ktorá je pre nich osobne dosiahnuteľná.

Kompetencie žiakov na hodinách vlastivedy:

- rozumie obsahu písaného textu, dokáže ho ústne zreprodukovat';
- prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií;
- dokáže využiť získané vedomosti pri praktických činnostiach;
- dokáže spolupracovať individuálne i v skupine, pracovať pre kolektív;
- dokáže určitý čas sústredene počúvať, prijať a rešpektovať názory iných ľudí;
- chápe základné prírodné javy v ich vzájomnej súvislosti;
- uplatňuje ústretovú komunikáciu vo vzťahu so spolužiakmi;
- prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení;
- využíva rôzne možnosti zhromažďovania informácií z kníh, časopisov, internetu a pod.;
- rozumie a používa základné pojmy z oblasti prírodných vied, chápe základné javy prírody a ich vzájomné prepojenie.

Pedagóg vlastivedy má hlavne umožniť a poskytnúť žiakom primerané možnosti skúmania ich najbližšieho prírodného prostredia tak, aby získali záujem o poznávanie nového. Zároveň by mal podporovať u žiakov rozvoj intrapersonálnych a interpersonálnych kompetencií, sociálnu vnímavosť a citlivosť k ľuďom, ku kultúrnemu a prírodnému okoliu. Mal by viesť svojich žiakov k zodpovednosti, k ochrane životného prostredia.

1.4 Východisková situácia osvedčenej pedagogickej skúsenosti

Osvedčená pedagogická skúsenosť: Rastliny vo výučbe vlastivedy v 5. ročníku ŠZŠ

Typ školy: špeciálna základná škola

Východisková situácia:

- učivo vlastivedy je pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia zložité na zapamätávanie – fixáciu učiva, vyžaduje si neustále opakovanie už prebratého, čo spôsobuje nezáujem žiakov;

- žiaci majú nízku motiváciu pre vyvolanie záujmu o učenie;
- slabé zapojenie sa žiakov do prírodovedných aktivít, t. j. vyhľadávanie nových informácií z rozličných zdrojov;
- dosahovanie nízkych výsledkov v prírodovednej gramotnosti.

Využívaním inovatívnych spôsobov výučby v rámci motivácie, vysvetľovania učiva, jeho fixácie prostredníctvom pracovných listov, informačno-komunikačných technológií, zážitkovej formy a projektovej činnosti žiakov, dokážu viac pochopiť, ich proces zapamätávania sa skracuje, osvojené učivo plynule prenášajú do bežného života, pociťujú prežívanie vlastnej úspešnosti. Celkový proces socializácie je pre nich bližší, otvorenejší a ľahší.

2 ROZBOR OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

V tejto časti práce chcem sprístupniť ostatným pedagógom možnosť tvorivej realizácie hodín vlastivedy, ktoré sú konkrétne zamerané na tematické celky: Úvod do náuky o prírode a Rastliny.

Tu uvádzané hodiny sú reálne odučené. Obsahujú návrh metodiky, používanie mnou vytvorených kreatívnych pracovných listov v programoch PowerPoint a Word, používanie mnou vytvorených pomôcok, tvorbu žiackych projektov, odkazy na zaujímavé stránky k téme a podobne.

Vzhľadom k tomu, že sa jedná o moju vlastnú osvedčenú pedagogickú skúsenosť, tak som v rámci jednotlivých hodín doplnila aj pozorovania, návrhy a odporúčania, ktoré vychádzajú z mojich vlastných postrehov a pohnútok.

2.1 Živá a neživá príroda

Tabuľka 1 Návrh metodiky – Živá a neživá príroda

Vzdelávací program:	ISCED 1 – primárne vzdelávanie Vzdelávací program pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia
Ročník:	Piaty
Vzdelávacia oblasť:	Príroda a spoločnosť
Predmet:	Vlastiveda
Tematický celok:	Úvod do náuky o prírode
Téma:	Živá a neživá príroda
Prierezová téma:	Tvorba projektu a prezentačné zručnosti – kultivovane prezentovať svoj projekt
Medzipredmetové vzťahy:	Slovenský jazyk a literatúra – komunikácia a sloh – Odpovedať na otázky podľa obrázkov Výtvarná výchova – Živá a neživá príroda – koláž Informatická výchova – Ovládanie PC; Vyhľadávanie na webe
Kognitívny cieľ:	Opakovať učivo o prírode zo 4. ročníka
Afektívny cieľ:	Vytvoriť si kladný postoj k prírode
Psychomotorický cieľ:	Zhotoviť projekt k živej a k neživej prírode
Vstup:	<ul style="list-style-type: none">– žiak ovláda učivo o prírode zo 4. ročníka– pozná základné rozdelenie prírody: živá a neživá– pozná digitálne technológie, ako možnosť získavania informácií a podkladov pre vytvorenie projektu
Kompetencie:	<ul style="list-style-type: none">– rozumie obsahu písaného textu, dokáže ho ústne zreprodukovať– rozumie a používa základné pojmy z oblasti prírodných vied– prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií

	– prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení
Didaktické problémy:	Názornosť aplikujeme prostredníctvom IKT, pracovných listov, čím podporíme proces vybavovania si už osvojených vedomostí a proces nadobúdania si nových vedomostí u žiakov.
Vyučovacie metódy:	monologická metóda (rozprávanie, vysvetľovanie), dialogická metóda (rozhovor), metóda práce s textom (učebnicou, webovými stránkami, knihou), pozorovanie, predvádzanie, demonštrácia projektov, pracovné činnosti (tvorba projektov – plagát), metóda zdel'ovacia, metóda samostatnej práce žiakov, motivačná metóda, aktivizačná metóda, fixačná metóda, metóda expozičná
Formy vyučovania:	frontálna, skupinová, individuálna, projektová
Pomôcky a prostriedky:	Notebook, dataprojektor, interaktívna tabuľa, prezentácia v PowerPoint, pracovné listy Word, farebné obrázky, magnetická tabuľa, lepidlo, tlačiareň, nožnice, časopisy, farbičky, fixy a pod.

Prameň: vlastný návrh

Ako motivačný činiteľ pre realizáciu výučby o živej a neživej prírode som zvolila prácu s časopismi a internetom, kde žiaci hľadali vhodné obrázky živej a neživej prírody. Zároveň som to považovala za vhodný spôsob aktivizácie už osvojených vedomostí zo 4. ročníka, z oblasti náuky o prírode. Obrázky z časopisov žiaci pomenovali a vystrihli. Obrázky nájdené na internetovom prehliadači www.google.sk, najprv pomenovali, vytlačili a potom vystrihli. Vystrihnuté obrázky žiaci napokon rozdelili do dvoch skupín na magnetickej tabuli. Do prvej skupiny s názvom: Živá príroda, vložili obrázky človeka, zvierat a rastlín. Do druhej skupiny s názvom: Neživá príroda, vložili obrázky vody, vzduchu, kameňa a piesku.

V ďalšej fáze som žiakov oboznámila s učivom hlbšie prostredníctvom interaktívnej tabule, na ktorej som im priblížila učivo o prírode vo forme prezentácie PowerPoint. Žiaci v prezentačnej forme poznávali učivo prostredníctvom vizualizácie obrázkov živej a neživej prírody a príslušného textu.

ÚVOD DO NÁUKY O PRÍRODE

Príroda je všetko okolo nás, čo nevytvorili ľudia.
Veci a predmety, ktoré sú v prírode, voláme **prírodniny**.

Obrázok 1 Úvod do nauky o prírode

Prameň: vlastný archív autora

Pre lepšie osvojenie si učiva som pre žiakov vytvorila dva pracovné listy, ktoré vypracovávali jednotlivo.

V prvom pracovnom liste s názvom: Živá a neživá príroda – živá príroda, je šesť rôznych obrázkov živej a neživej prírody: sýkorka, dub, vzduch, žena, medveď, voda. Úlohou žiakov bolo spojiť čiarou obrázok, ktorý patrí do živej prírody s príslušným textom: Živá príroda.

ŽIVÁ A NEŽIVÁ PRÍRODA

Spoj čiarou obrázok, ktorý patrí do živej prírody, s príslušným textom

ŽIVÁ PRÍRODA

Obrázok 2 Živá príroda

Prameň: vlastný archív autora

V druhom pracovnom liste s názvom: Živá a neživá príroda – neživá príroda, je šesť rôznych obrázkov živej a neživej prírody: voda, ryba, kamene, piesok, dieťa, vzduch. Úlohou žiakov bolo spojiť čiarou obrázok, ktorý patrí do neživej prírody s príslušným textom: Neživá príroda.

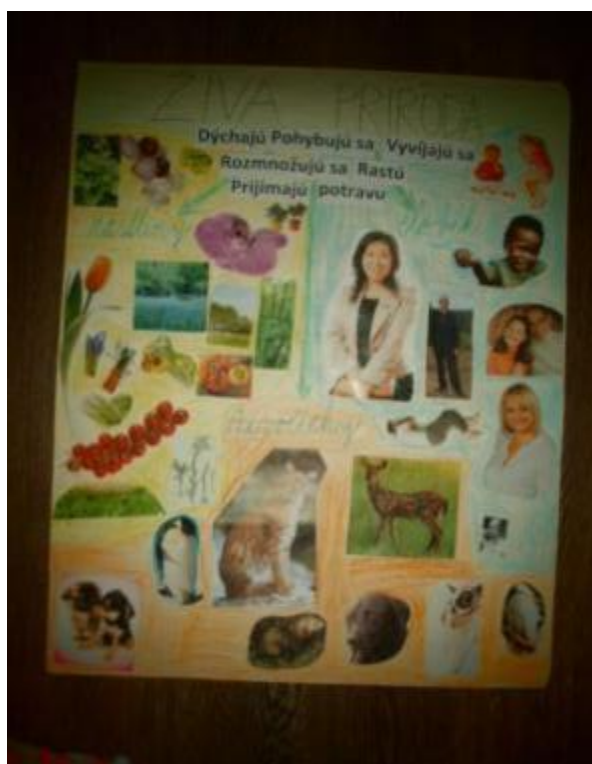
Obrázok 3 Neživá príroda

Prameň: vlastný archív autora

Následne som žiakov rozdelila do dvoch skupín, pričom som im zadala úlohy k vytvoreniu jednoduchých projektov.

Prvá skupina vytvárala projekt o živej prírode a druhá skupina vytvárala projekt o neživej prírode, pričom pracovali s učebnicou, obrázkami získanými z časopisov a internetu, zároveň si na počítači napísali dôležité znaky živej i neživej prírody, ktoré vytlačili, vystrihli a nalepili na veľký plagát.

Vytvorené projekty napokon prezentovali obe skupiny pred tabuľou.

Obrázok 4 Projekt - Živá príroda

Prameň: vlastný archív autora

Obrázok 5 Projekt - Neživá príroda

Prameň: vlastný archív autora

Návrhy a odporúčania:

Pri vyhľadávaní obrázkov živej a neživej prírody v časopisoch a na internete odporúčam najprv povedať žiakom, čo konkrétne je potrebné hľadať, napr. kamene, piesok, zvieratká, človeka, rastlinky – kvety, stromy, kríky, vodu, vzduch. Keďže obrázok vzduchu je takmer nemožné nájsť, vysvetlila som im, že bude vhodný aj obrázok oblohy, resp. lietadla, ktoré lieta vo vzduchu. Takto sa im pracovalo ľahšie a plynulejšie.

Pri osvojovaní si učiva prostredníctvom prezentácie PowerPoint by bolo vhodné zadávať žiakom otázky tak, aby participovali pri procese vzdelávania. Napr.: Čo vidíme na obrázku? Slon patrí do živej alebo do neživej prírody?

Pri tvorení projektov je dôležité žiakov usmerňovať, pomôcť im pri navrhovaní projektu, viesť ich počas práce.

2.2 Znaky a rozdelenie rastlín

Tabuľka 2 Návrh metodiky – Znaky a rozdelenie rastlín

Vzdelávací program:	ISCED 1 – primárne vzdelávanie Vzdelávací program pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia
Ročník:	Piaty
Vzdelávacia oblasť:	Príroda a spoločnosť
Predmet:	Vlastiveda
Tematický celok:	Rastliny
Téma:	Znaky a rozdelenie rastlín
Prierezová téma:	Environmentálna výchova – Zložky životného prostredia
Medzipredmetové vzťahy:	Slovenský jazyk a literatúra – komunikácia a sloh – Opis obrázka Pracovné vyučovanie – Modelovanie rastlín; Kútik živej prírody
Kognitívny cieľ:	Poznávať základné časti rastlín a ich rozdelenie
Afektívny cieľ:	Starat' sa o rastliny
Psychomotorický cieľ:	Pomenovať a napísať časti rastlín a ich rozdelenie
Vstup:	<ul style="list-style-type: none">– žiak ovláda učivo o rastlinách zo 4. ročníka– má základné poznatky o strome, kře, byline– pozná digitálne technológie, ako prostriedok vzdelávania– vie obsluhovať interaktívnu tabuľu a pracovať s interaktívnym perom
Kompetencie:	<ul style="list-style-type: none">– dokáže využiť získané vedomosti pri praktických činnostiach– rozumie a používa základné pojmy z oblasti prírodných vied– dokáže spolupracovať individuálne i v skupine, pracovať pre kolektív
Didaktické problémy:	Tvorivou činnosťou spojenou s názorom vytvoríme pamäťové stopy učiva o rastlinách.

Vyučovacie metódy:	monologická metóda (rozprávanie, vysvetľovanie), dialogická metóda (rozhovor), metóda práce s textom (učebnicou, knihou), pozorovanie, predvádzanie, metóda zdieľovania, metóda samostatnej práce žiakov, motivačná metóda, aktivizačná metóda, fixačná metóda, metóda expozičná, metóda aplikačná
Formy vyučovania:	frontálna, skupinová, individuálna
Pomôcky a prostriedky:	Notebook, dataprojektor, interaktívna tabuľa, prezentácia a pracovný list v PowerPointe a Worde, lepidlo, nožnice a pod.

Prameň: vlastný návrh

V úvode vyučovacej jednotky som začala motivačným rozhovorom o rastlinách, ktoré žiaci poznajú. Rozhovor som doplnila obrázkami stromu, kra a byliny, pričom som plynule spojila motiváciu s vysvetlením nového učiva: Znaky a rozdelenie rastlín.

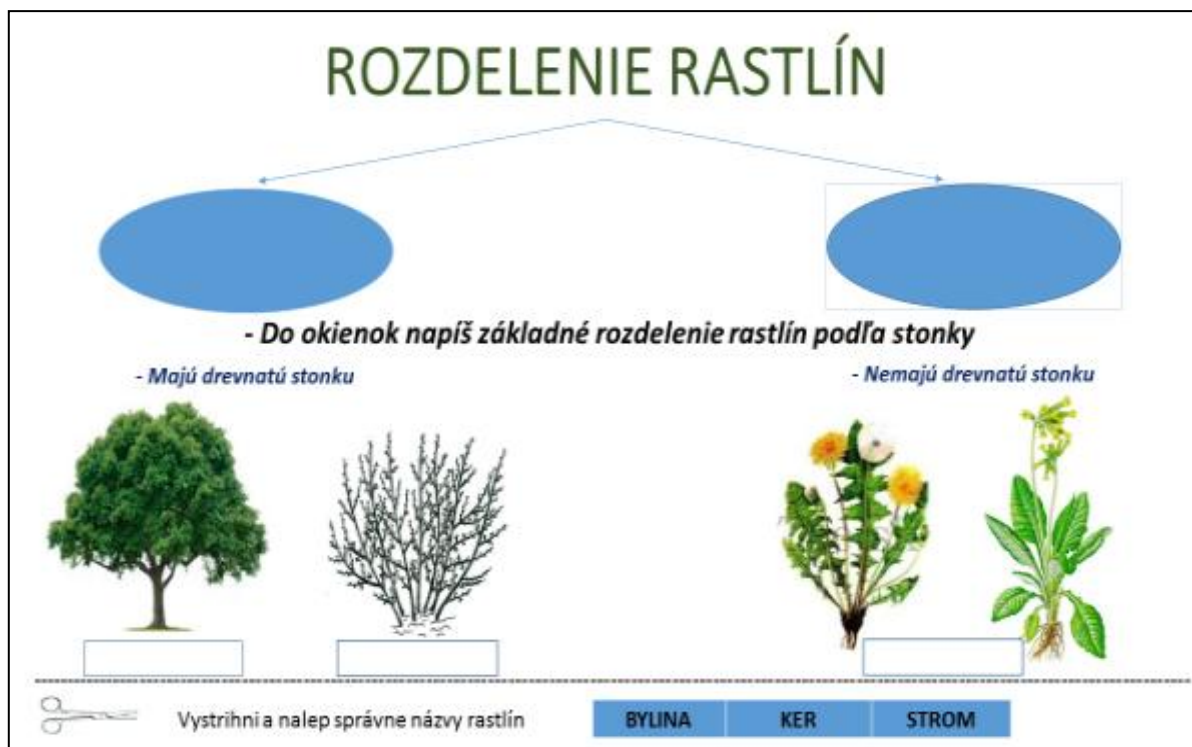
V rámci fixácie som použila pracovný list, ktorý som vytvorila v PowerPointe. Žiakom som ho spustila na interaktívnej tabuli. Ich úlohou bolo pomenovať a napísať s interaktívnym perom do prázdnych okienok hlavné časti rastliny. Ako rastlinu som zvolila jahodu, nakoľko sa na nej dajú pekne ukázať jednotlivé časti: koreň, stonka, list, kvet a plod.

Obrázok 6 Časti rastliny

Prameň: vlastný archív autora

V ďalšom kroku som žiakom zadala samostatnú prácu, ktorá pozostávala z vypracovania pracovného listu s názvom: Rozdelenie rastlín. Ich prvou úlohou bolo napísať do okienok základné rozdelenie rastlín podľa stonky, t. j. na dreviny a byliny. Napomohla som im vetami: Majú drevnatú stonku... Nemajú drevnatú stonku... V druhej úlohe mali vystrihnúť a nalepiť správne názvy rastlín: bylina, ker, strom.

Obrázok 7 Rozdelenie rastlín

Prameň: vlastný archív autora

Pozorovania, návrhy a odporúčania:

Plynulé prepojenie nového učiva s motiváciou sa mi osvedčilo, nakoľko sa žiaci hrovou formou učia a pritom si to ani neuvedomujú. Proces zapamätávania sa tým skrakuje a často si žiaci dlhšie pamätajú učivo navodené pomocou názoru.

Pracovný list s názvom: Časti rastliny, je možné použiť v dvojakej forme. V rámci fixácie na interaktívnej tabuli a v rámci overenia vedomostí jeho farebným vytlačéním, pričom ho žiaci jednotlivito vypracúvajú (druhú možnosť som si zvolila na nasledujúcej hodine).

Pri práci s pracovným listom: Rozdelenie rastlín, odporúčam usmerňovať žiakov, nakoľko žiaci s mentálnym postihnutím si vyžadujú individuálny prístup a vedenie. Pracovný list obsahuje dve úlohy s okienkami. Žiaci, s ktorými som úlohy riešila sa ma pýtali, kde presne majú písať a do ktorých okienok lepiť (odpovede vedeli, len potrebovali usmerniť).

V rámci danej témy je možné vytvoriť aj Kútik živej prírody (vytvorila som ho so svojimi žiakmi na hodine pracovného vyučovania – pestovateľské práce).

2.3 Život byliny

Tabuľka 3 Návrh metodiky – Život byliny

Vzdelávací program:	ISCED 1 – primárne vzdelávanie Vzdelávací program pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia
Ročník:	Piaty
Vzdelávacia oblasť:	Príroda a spoločnosť
Predmet:	Vlastiveda
Tematický celok:	Rastliny
Téma:	Život byliny
Prierezová téma:	Multikultúrna výchova – Prepojenie ľudskej činnosti s prostredím
Medzipredmetové vzťahy:	Slovenský jazyk a literatúra – písanie – Písanie názvu rastlín Matematika – Slovné úlohy o bylinách Pracovné vyučovanie – Práca s kľúčidlom; Okopaniny; Pestovanie strukovín; Herbár – tvorba herbáru Výtvarná výchova – Kresba rastliny
Kognitívny cieľ:	Spoznať život byliny
Afektívny cieľ:	Dokázať pomocou príkladu chrániť byliny
Psychomotorický cieľ:	Vypracovať dané úlohy podľa pokynov
Vstup:	<ul style="list-style-type: none"> – žiak má základné poznatky o rastlinách – pozná a pomenuje byliny, s ktorými sa bežne stretáva – pozná digitálne technológie, ako prostriedok vzdelávania – vie obsluhovať interaktívnu tabuľu a pracovať s interaktívnym perom – dokáže pracovať samostatne
Kompetencie:	<ul style="list-style-type: none"> – dokáže určitý čas sústredene počúvať, prijať a rešpektovať názory iných ľudí – rozumie a používa základné pojmy z oblasti prírodných vied – dokáže spolupracovať individuálne i v skupine, pracovať pre kolektív – chápe základné prírodné javy v ich vzájomnej súvislosti
Didaktické problémy:	Tvorivou a hravou činnosťou upevníme učivo o bylinách
Vyučovacie metódy:	monologická metóda (rozprávanie, vysvetľovanie), dialogická metóda (rozhovor), metóda práce s textom (učebnicou, knihou), pozorovanie, predvádzanie, metóda zdieľavania, metóda samostatnej práce žiakov, motivačná metóda, aktivizačná metóda, fixačná metóda, metóda expozičná, metóda aplikačná
Formy vyučovania:	frontálna, skupinová, individuálna
Pomôcky a prostriedky:	Notebook, dataprojektor, interaktívna tabuľa, prezentácia a pracovný list v PowerPointe a Worde, obrázková hra a pod.

Prameň: vlastný návrh

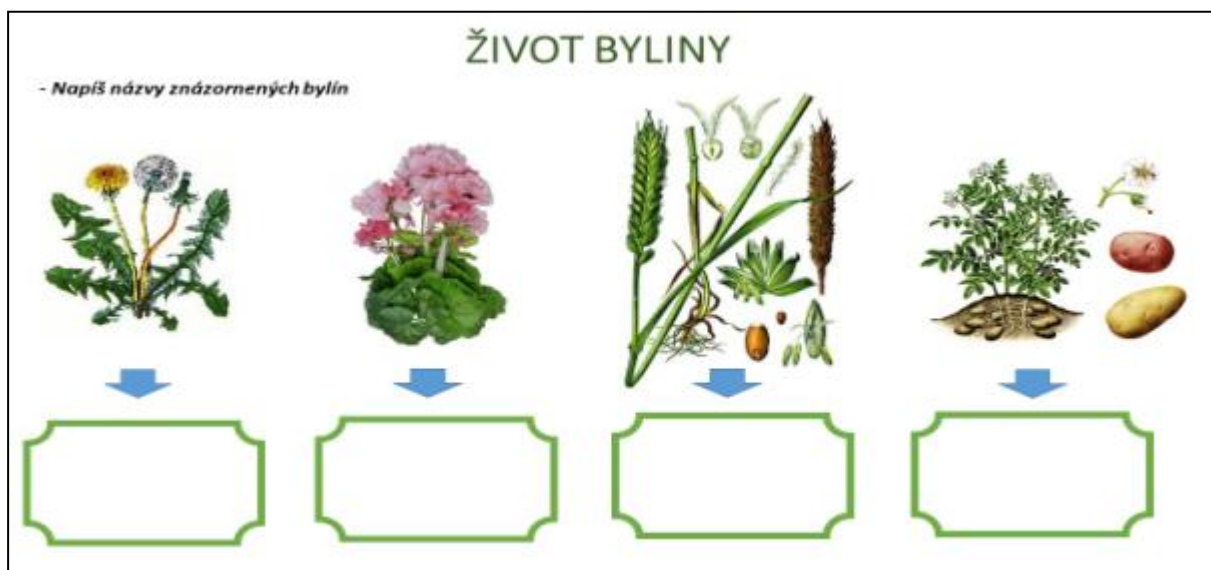
V úvode som pomocou obrázkov bylín viedla so žiakmi motivačný rozhovor. Každý si vytiahol jeden obrázok (aby ho vopred nevidel, otočila som ho zadnou stranou). Potom každý jednotliviec otočil svoj obrázok, pomenoval bylinu a opísal jej hlavné časti. Vyberala som len známe byliny: púpava, podbeľ, zemiak, muškát, pšenica, rajčina a pod.

Pre vovedenie do danej témy o bylinách som následne žiakom ukázala na interaktívnej tabuli klíčenie byliny – fazule, ktoré je veľmi pekne zverejnené na internetovej stránke: <http://www.youtube.com/watch?v=G2RuVxdr0mA>

Opis, rozmnožovanie a výskyt púpavy, muškátu, pšenice a zemiaka som žiakom vysvetlila pomocou interaktívnej prezentácie v PowerPointe, ktorú som si pripravila pomocou obrázkov a textu z internetu a z učebnice.

Pre osvojenie učiva – fixáciu som vytvorila aj pracovné listy v programe PowerPoint.

Prvý pracovný list s názvom: Život byliny, žiaci vypracovávali spoločne na interaktívnej tabuli. Pod znázornené obrázky púpavy, muškátu, pšenice a zemiaka písali interaktívnym perom ich názvy.

Obrázok 8 Život byliny

Prameň: vlastný archív autora

Druhý vytlačený pracovný list s názvom: Púpava, žiaci vypracovávali samostatne. Ich úlohou bolo doplniť do textu o púpave dané slová: trváca, perovité, zúbkaté, ružici, stonky, žltý, mliečna, naškami, Rastie, liečivá.

Púpava

Doplň do textu dané slová:

trvácá, perovité, zúbkaté, ružici, stonky, žltý, mliečna, nažkami, Rastie, liečivá

Púpava je bylina. Má podlhovasté listy, na okrajoch . Vyrastajú v prízemnej . Z jej stredu rastú holé, bezlisté, valcovité, duté . Na ich konci je kvet. Vo všetkých častiach byliny sa nachádza šťava.

Rozmnožuje sa .

na suchých miestach, na medziach, pasienkoch a pri cestách.

Púpava je rastlina.

Obrázok 9 Púpava

Prameň: vlastný archív autora

V ďalšej časti fixácie učiva som zvolila obrázkovú skladačku, ktorá obsahuje učivo o muškáte. Jej podkladová časť obsahuje odpovede na otázky, vid'. Obrázok 10.

Dužinatú	Sú dlaňovito rozložené, na povrchu majú chĺpky
Červenej, bielej, ružovej	Semenami alebo odrezkami
V oknách a na balkónoch domov	Od skorej jari do neskorej jesene

Obrázok 10 Obrázková skladačka1

Prameň: vlastný archív autora

Vrchná časť skladačky obsahuje otázky k podkladovým odpovediam. Je rozstrihaná na jednotlivé časti (podľa čiar), vid'. Obrázok 11.

Akú stonku má muškát?	Aký tvar majú listy muškátu a čo majú na povrchu?
Akej farby sú kvety muškátu?	Ako sa rozmnožuje muškát?
Kde môžeme najčastejšie vidieť muškáty?	Kedy kvitne muškát?

Obrázok 11 Obrázková skladačka 2

Prameň: vlastný archív autora

Na jej rubnej strane je podlepený rozstrihaný obrázok. Úlohou žiakov bolo prečítať si otázku, odpovedať na ňu, odpoveď nájsť na podkladovej časti a priložiť naň obrázkom hore, viď. Obrázok 12.

Akú stonku má muškát?	
	Ako sa rozmnožuje muškát?
Kde môžeme najčastejšie vidieť muškáty?	

Obrázok 12 Obrázková skladačka 3

Prameň: vlastný archív autora

Ak žiaci správne odpovedali na otázky, ich obrázok bol taktiež správne poskladaný. Každý jednotlivo pracoval na daných úlohách, otázky mali všetci rovnaké, výsledný obrázok muškátu mal každý iný. Zvolila som rôzne obrázky muškátu pre ukážku pestrosti daného kvetu.

Obrázok 13 Obrázková skladačka 4

Prameň: vlastný archív autora

Tretí pracovný list s názvom: Pšenica, vypracovávali žiaci jednotlivo. Ich prvou úlohou bolo nájsť spomedzi jednotlivých klasov pšenicu a zakrúžkovať ju. Pri druhej úlohe pracovali s textom o pšenici, pričom mali preškrtnúť z dvojice modrou vyznačených slov to, ktoré je nesprávne.

Pšenica

Nesprávne slovo prečiarkni

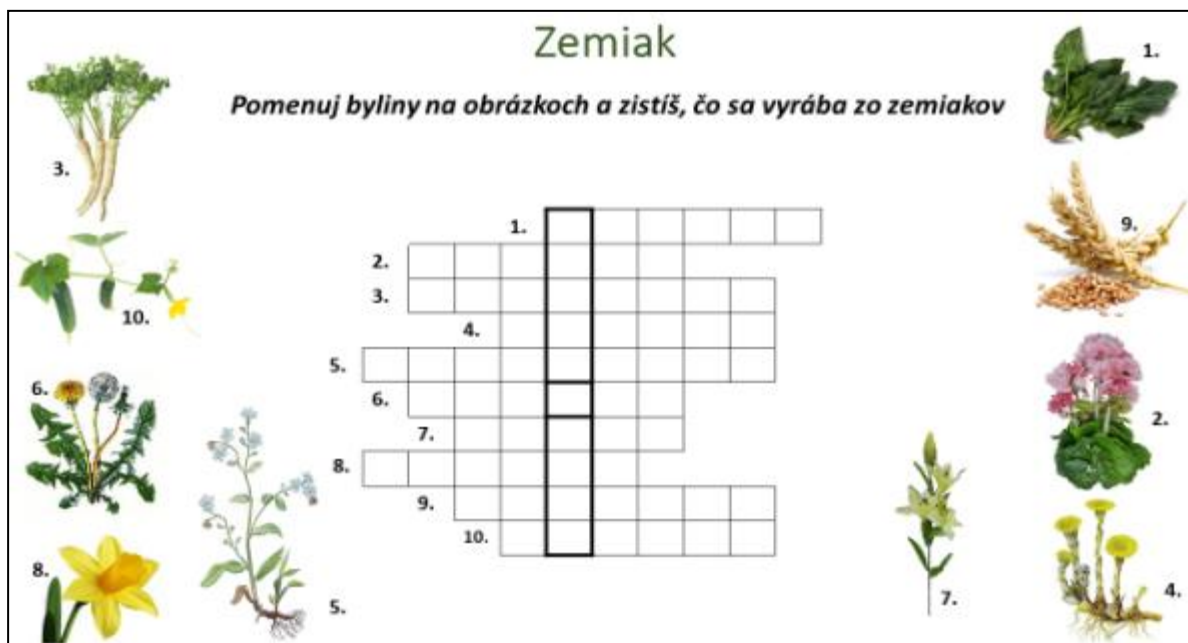
Nájdí a zakrúžkuj spomedzi jednotlivých klasov pšenicu

Pšenica má *dužinatú/dutú* stonku s kolienkami.
 Na nej vyrastajú *dlhé/krátke*, *podlhovasté/okružle* listy.
 Byľ je zakončená *klasom/kvetom*.
 Klas dozrieva *na jeseň/v lete*.
 Rozmnožuje sa *semenami/listami*.
 Pestuje sa *na poliach/v stodole*.
 Využíva sa z nej *zrno a slama/seno*.

Obrázok 14 Pšenica

Prameň: vlastný archív autora

Posledný – štvrtý pracovný list s názvom: Zemiak, obsahuje tajničku. Žiaci ju spoločne dopĺňali na interaktívnej tabuli. Ich úlohou bolo pomenovať byliny na obrázkoch a tak zistiť, čo sa vyrába zo zemiakov. Tajnička obsahuje názvy: 1. špenát 2. muškát 3. petržlen 4. podbeľ 5. nezábudka 6. púpava 7. ľalia 8. narcis 9. pšenica 10. uhorka. Úmyselne som na doplnenie do tajničky vložila byliny, nakoľko je téma celej vyučovacej jednotky o bylinách. Rozlúštenie tajničky: škrob a lieh.

Obrázok 7 Rozdelenie rastlín

Prameň: vlastný archív autora

Pozorovania, návrhy a odporúčania:

Klíčenie byliny – fazule, ktoré je uverejnené na internetovej stránke, je možné aj komentovať, pričom žiaci vnímajú celý proces života danej byliny.

Pracovný list: Život byliny, je možné aj vytlačiť a žiaci ho môžu vypracovávať jednotlivo i v dvojiciach.

Pracovný list: Púpava, je možné vypracovávať aj na interaktívnej tabuli, pričom žiaci dopĺňajú dané slová písomne interaktívnym perom.

Obrázkovú skladačku majú žiaci veľmi radi. Zaujala ich veľmi. Na nasledujúcej hodine sme ju museli zopakovať. Odpovede vedeli už naspamäť, čo znamenalo, že táto hravá skladačka mala úspech.

Pri riešení úloh v pracovnom liste: Pšenica, som musela žiakom pomáhať. Ťažšie sa im identifikovala pšenica spomedzi jednotlivých klasov. Druhú úlohu – preškrtnutie nesprávneho slova – zvládali niektorí žiaci samostatne, niektorí potrebovali usmernenie a pomoc. Z uvedeného vyplynulo, že učivo o pšenici je náročnejšie na pochopenie pre žiakov. Odporúčala by som, pokiaľ je to možné, ukázať žiakom model pšenice, pre plynulú fixáciu.

Vypracovanie štvrtého pracovného listu – tajničky som úmyselne riešila so žiakmi na interaktívnej tabuli spoločne. Mám totižto skúsenosti, že pri dopĺňaní tajničiek majú žiaci s mentálnym postihnutím občas ťažkosti (zamenia si písmená, preskočia okienko a pod.).

2.4 Život dreviny – listnatého stromu a ihličnatého stromu

Tabuľka 4 Návrh metodiky – Život dreviny – listnatého stromu a ihličnatého stromu

Vzdelávací program:	ISCED 1 – primárne vzdelávanie Vzdelávací program pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia
Ročník:	Piaty
Vzdelávacia oblasť:	Príroda a spoločnosť
Predmet:	Vlastiveda
Tematický celok:	Rastliny
Téma:	Život dreviny – listnatého stromu a ihličnatého stromu
Prierezová téma:	Mediálna výchova – Orientácia v mediálnej ponuke
Medzipredmetové vzťahy:	Slovenský jazyk a literatúra – písanie – Prepis textu o drevinách Etická výchova – Životné prostredie Matematika – Slovné úlohy o drevinách Informatická výchova – Vyhľadávanie obrázkov na webe Pracovné vyučovanie – Práca s drevom: Oboznámenie sa so štruktúrou dreva, druhmi dreva; Rozoznávanie tvrdého a mäkkého dreva; Rezanie a opracúvanie dreva Výtvarná výchova – Maľba stromu Hudobná výchova – Počúvanie piesne: Javor, javor, vysoký si
Kognitívny cieľ:	Spoznať život dreviny
Afektívny cieľ:	Podieľať sa na ochrane drevín v prírode
Psychomotorický cieľ:	Vypracovať v dvojiciachjednoduché projekty
Vstup:	<ul style="list-style-type: none"> – žiak má základné poznatky o stromoch – ovláda základné rozdelenie stromov – pozná a pomenuje listnaté a ihličnaté stromy, s ktorými sa bežne stretáva – pozná digitálne technológie, ako prostriedok vzdelávania – vie obsluhovať interaktívnu tabuľu a pracovať s interaktívnym perom – dokáže pracovať samostatne i v dvojiciach
Kompetencie:	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie obsahu písaného textu, dokáže ho ústne zreprodukovať – uplatňuje ústretovú komunikáciu vo vzťahu so spolužiakmi – dokáže využívať získané vedomosti z oblasti prírodných vied

	<ul style="list-style-type: none"> - prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií - prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení
Didaktické problémy:	Tvorivou činnosťou podporíme proces aktivizácie a fixácie vedomostí – prostredníctvom pracovných listov a tvorby žiackych projektov
Vyučovacie metódy:	monologická metóda (rozprávanie, vysvetľovanie), dialogická metóda (rozhovor), metóda práce s textom (učebnicou, webovými stránkami, knihou), pozorovanie, predvádzanie, demonštrácia projektov, pracovné činnosti (tvorba projektov – plagát), metóda zdel'ovacia, metóda samostatnej práce žiakov, motivačná metóda, aktivizačná metóda, fixačná metóda, metóda expozičná
Formy vyučovania:	frontálna, skupinová, individuálna, projektová
Pomôcky a prostriedky:	Notebook, dataprojektor, interaktívna tabuľa, prezentácia a pracovné listy v PowerPointe, Worde, farebné obrázky, magnetická tabuľa, lepidlo, tlačiareň, nožnice, časopisy, farbičky, fixy a pod.

Prameň: vlastný návrh

Motivačnú časť som uviedla prostredníctvom prezentácie listnatých a ihličnatých stromov, ktoré žiaci pomenovávali a začleňovali na interaktívnej tabuli do dvoch skupín: 1. skupina: listnaté stromy a 2. skupina: ihličnaté stromy.

Život dreviny – listnatého stromu, som žiakom predstavila prostredníctvom internetovej stránky: <http://www.youtube.com/watch?v=ZK4LjURtaDw>, kde mohli pozorovať klíčenie a rast listnatého stromu - duba.

V hlavnej časti výučby som žiakom vysvetlila na základe vybraných obrázkov opis, výskyt a využitie listnatých stromov: dub a čerešňa; ihličnatého stromu: smrek.

Pracovný list: Život dreviny – listnatého stromu a ihličnatého stromu, som zamerala na pozorovanie týchto drevín počas štyroch ročných období. Použila som obraz rovnakej krajiny s listnatými a ihličnatými stromami, pričom fotografie sú z jednotlivých etáp ročných období: jar, leto, jeseň a zima. Úlohou žiakov bolo pozorovať a porovnať listnaté a ihličnaté stromy na jednotlivých obrázkoch a napísať k nim prislúchajúce ročné obdobia.

Obrázok 8 Život dreviny – listnatého a ihličnatého stromu

Prameň: vlastný archív autora

V ďalšej časti vyučovacej jednotky som šiestich prítomných žiakov rozdelila do dvojíc, pričom som im zadala úlohu, aby vyhľadali prostredníctvom internetového prehliadača www.google.sk akékoľvek obrázky stromov: 1. dvojica: dub; 2 dvojica: čerešňa; 3. dvojica: smrek.

Následne žiaci vyhľadávali potrebné obrázky, pričom sa zamerali hlavne na vzhľad stromu, snažili sa získať obrázky kvetu, plodu, využitia a pod. Zhromaždený obrázkový materiál si vytlačili a vystrihli.

Z takto pripraveným materiálom dostali jednotlivé dvojice ďalšiu úlohu – vytvoriť projekt v podobe plagátu: namaľovať naň určený strom a nalepiť okolo neho príslušné obrázky.

Každá skupina v závere hodiny prezentovala pred ostatnými svoj projekt.

Obrázok 9 Čerešňa

Prameň: vlastný archív autora

Obrázok 10 Dub

Prameň: vlastný archív autora

Obrázok 11 Smrek

Prameň: vlastný archív autora

Pre spštenie hodiny som žiakom počas ich projektovej práce spustila prostredníctvom internetu pieseň od Pavla Hammela: Zasadíme strom, ktorá je na stránke:
<http://www.youtube.com/watch?v=E6l1YBynyts>

Pozorovania, návrhy a odporúčania:

Pracovný list, na ktorom žiaci porovnávajú jednotlivé listnaté a ihličnaté stromy počas štyroch ročných období, je možné použiť aj pri vysvetľovaní učiva.

Klíčenie a rast duba, ktoré žiaci sledovali na internete v nich zanechalo hlbšie poznatky o raste stromov. Do tohto obdobia nemali žiadnu predstavu o tejto skutočnosti.

Pri tvorbe projektov – plagátov jednotlivých stromov žiaci kreslili malé stromy, pomohla som im pri danej činnosti jemným náčrtom stromov ceruzou. Išlo mi hlavne o to, aby žiaci mali radosť z tvorby a nakoľko sa im spočiatku nedarilo stromy nakresliť, boli z toho trochu znechutení. Pri tejto činnosti – ak vyžadujeme od žiakov náročnejšiu kresbu – je potrebné im pomôcť, usmerniť ich, motivovať (ak to celé urobia, bude to pekné a budú mať z toho radosť). Napokon si načrtnuté stromy dokreslili, vymaľovali a dolepili vlastnými vyhladanými obrázkami. Pri prezentácii pred ostatnými mali zo svojej práce veľkú radosť a dokázali o svojom plagáte – projekte rozprávať podľa obrázkov.

2.5 Život kra

Tabuľka 5 Návrh metodiky – Život kra

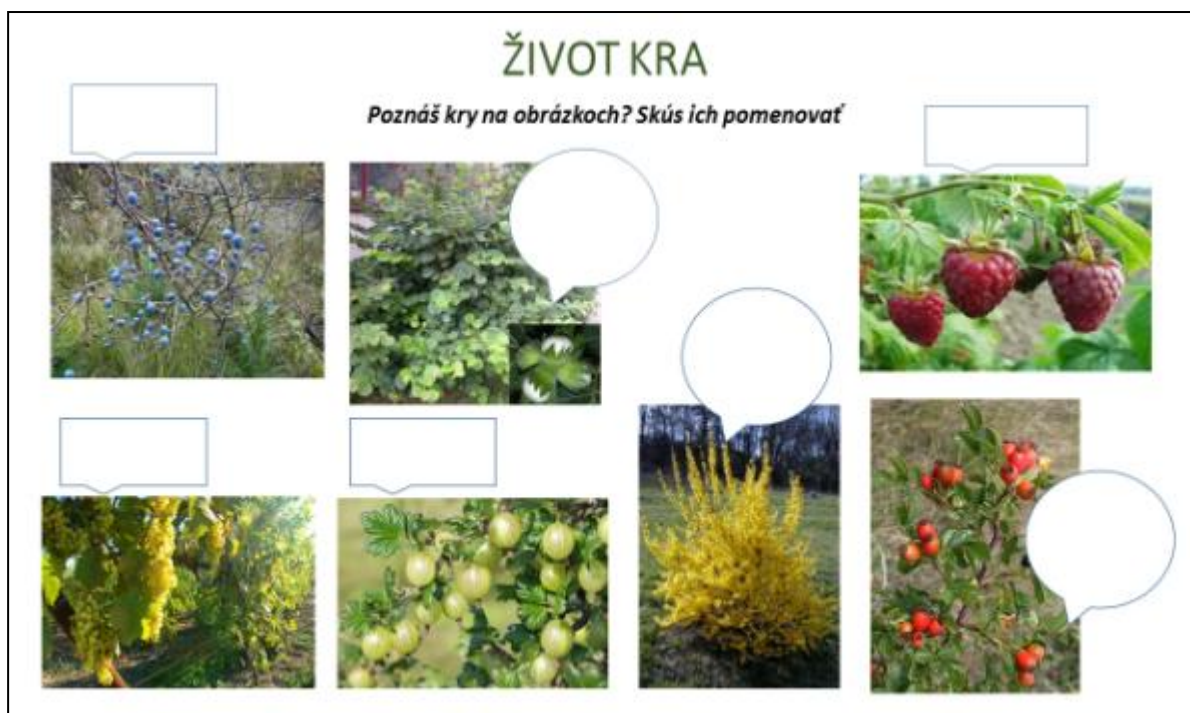
Vzdelávací program:	ISCED 1 – primárne vzdelávanie Vzdelávací program pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia
Ročník:	Piaty
Vzdelávacia oblasť:	Príroda a spoločnosť
Predmet:	Vlastiveda
Tematický celok:	Rastliny
Téma:	Život kra
Prierezová téma:	Osobnostný a sociálny rozvoj – Zdravý životný štýl
Medzipredmetové vzťahy:	Slovenský jazyk a literatúra – písanie – Odpis písaného textu o šípovom kre Slovenský jazyk a literatúra – sloh – Reprodukcia textu zo života kra Informatická výchova – www, webový prehliadač - ker Výtvarná výchova – Mozaika - ker
Kognitívny cieľ:	Spoznať život kra
Afektívny cieľ:	Preukázať svoj kladný postoj k pestovaniu krovin
Psychomotorický cieľ:	Riešiť písomne dané úlohy podľa pokynov
Vstup:	<ul style="list-style-type: none"> – žiak pozná kry, s ktorými sa bežne stretáva, dokáže ich pomenovať – pozná digitálne technológie, ako prostriedok vzdelávania – dokáže pracovať samostatne i v skupinách
Kompetencie:	<ul style="list-style-type: none"> – dokáže počúvať, prijať a rešpektovať názory iných ľudí – aplikuje základné vedomosti z oblasti prírodných vied – dokáže spolupracovať individuálne i v skupine, – využíva rôzne možnosti zhromažďovania informácií z kníh, časopisov, internetu a pod.
Didaktické problémy:	Tvorivou a hravou činnosťou upevníme učivo o krovinách – prostredníctvom pracovného listu a tvorbou kolektívneho projektu
Vyučovacie metódy:	monologická metóda (rozprávanie, vysvetľovanie), dialogická metóda (rozhovor), metóda práce s textom (učebnicou, webovými stránkami, knihou), pozorovanie, predvádzanie, demonštrácia projektov, pracovné činnosti (tvorba projektov – plagát), metóda zdieľavacia, metóda samostatnej práce žiakov, motivačná metóda, aktivizačná metóda, fixačná metóda, metóda expozičná
Formy vyučovania:	frontálna, skupinová, individuálna, projektová
Pomôcky a prostriedky:	Notebook, dataprojektor, interaktívna tabuľa, prezentácia v PowerPoint, pracovné listy Word, farebné obrázky, magnetická tabuľa, lepidlo, tlačiareň, nožnice, časopisy, farbičky, fixy a pod.

Prameň: vlastný návrh

V rámci motivácie som zvolila hru s obrázkami rastlín, vystrihnutých z časopisov. Žiaci z nich mali vytvoriť dve skupiny: 1. skupina – byliny a 2. skupina – stromy. Pracovali pekne, byliny a stromy pomenovávali správne. Zostali im však obrázky, ktoré nezaradili nikam, pretože nepatrili do žiadnej zo skupín. Išlo o obrázky krovín.

Na základe obrázkov krovín som žiakom vysvetlila nové učivo – život kra. Použila som pri tom aj pripravenú prezentáciu v programe PowerPoint. Obsahoval obrázky a texty z učebnice a internetu.

V rámci fixácie som vytvorila pre žiakov pracovný list, kde mali za úlohu pomenovať a napísať názvy znázornených krov.

Obrázok 12 Život kra

Prameň: vlastný archív autora

Po zopakovaní učiva, pomocou otázok a odpovedí, som žiakom triedy dala kolektívnu prácu, ktorej úlohou bolo vytvoriť projekt – plagát k danej téme: Ker.

Žiaci sa pustili do práce s veľkou chuťou. Najprv si napísali názov, našli obrázky na internete, vytlačili ich, vystrihli a nalepili. Potom si pomocou učebnice vlastivedy na strane 28 nakreslili život kra. Každý zo žiakov nakreslil jeden obrázok a napísal pod neho postup klíčenia a rastu kra. Na konci vyučovacej hodiny, každý žiak prezentoval svoju časť práce.

Obrázok 13 Ker

Prameň: vlastný archív autora

Pozorovania, návrhy a odporúčania:

Úvodná motivačná hra s obrázkami žiakov zaujala, čo mňa samotnú veľmi prekvapilo a povzbudilo k tomu, aby som tento spôsob hry s obrázkami využívala aj častejšie.

Tvorenie projektov (pokiaľ sa so žiakmi pracuje neustále a tvorivo) žiakov veľmi baví, radi vyhľadávajú nové obrázky, kreslia, lepia, dotvárajú a pod. Takýmto spôsobom sa u nich rozvíja aj komunikačná schopnosť, schopnosť prezentovať pred ostatnými vlastnú prácu, činnosť, názor atď.

2.6 Význam a ochrana rastlín

Tabuľka 6 Návrh metodiky – Význam a ochrana rastlín

Vzdelávací program:	ISCED 1 – primárne vzdelávanie Vzdelávací program pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia
Ročník:	Piaty
Vzdelávacia oblasť:	Príroda a spoločnosť
Predmet:	Vlastiveda
Tematický celok:	Rastliny
Téma:	Význam a ochrana rastlín
Prierezová téma:	Environmentálna výchova – Ochrana prírody a krajiny. Priemysel a životné prostredie.

Medzipredmetové vzťahy:	Slovenský jazyk a literatúra – čítanie – M. R. – Martáková: Ranená breza Slovenský jazyk a literatúra – komunikácia a sloh – Tvorenie otázok k jednoduchému textu o ochrane prírody Etická výchova – Ochrana prírody. Úcta ku všetkým formám života. Ekologická etika z pohľadu žiaka. Zber odpadu. Čistota ovzdušia. Etické aspekty ochrany prírody Telesná výchova – Cvičenia v prírode zameraná špecifické poznatky o ochrane a tvorbe životného prostredia
Kognitívny cieľ:	Poznávať význam rastlín a spôsob ich ochrany
Afektívny cieľ:	Venovať pozornosť ochrane prírody
Psychomotorický cieľ:	Vypracovať samostatne pracovné listy
Vstup:	<ul style="list-style-type: none"> – žiak ovláda učivo o bylinách, drevinách, krovinách – má vytvorený kladný vzťah k prírode – pozná digitálne technológie, ako prostriedok vzdelávania – vie obsluhovať interaktívnu tabuľu a pracovať s interaktívnym perom
Kompetencie:	<ul style="list-style-type: none"> – dokáže rešpektovať názory iných ľudí – rozumie a používa základné pojmy z oblasti prírodných vied, chápe základné javy prírody a ich vzájomné prepojenie – dokáže spolupracovať so spolužiakmi – dokáže pracovať individuálne na danej činnosti
Didaktické problémy:	Zaujímavou a hravou formou IKT zopakovať prebraté učivo o rastlinách a upevniť si spôsob využitia a ochrany rastlín
Vyučovacie metódy:	monologická metóda (rozprávanie, vysvetľovanie), dialogická metóda (rozhovor), metóda práce s textom (učebnicou, knihou), pozorovanie, predvádzanie, metóda zdieľavania, metóda samostatnej práce žiakov, motivačná metóda, aktivizačná metóda, fixačná metóda, metóda expozičná, metóda aplikačná
Formy vyučovania:	frontálna, skupinová, individuálna
Pomôcky a prostriedky:	Notebook, dataprojektor, interaktívna tabuľa, pracovné listy, obrázky, suroviny a výrobky z rastlín, ...

Prameň: vlastný návrh

Na začiatku hodiny som žiakom v rámci motivácie priniesla:

- obrázky: strom, klas, zelenina, bylinky
- suroviny: poleno, múka, zelenina, sušené bylinky
- výrobky: drevená šperkovička, rožok, uvarená zelenina, bylinkový čaj

Žiaci postupne jednotlivé veci prezerali a pomenovávali.

V ďalšej časti hodiny bolo ich úlohou vytvoriť spoločne štyri skupiny z daných vecí tak, aby v jednej skupine bol taký obrázok, surovina a výrobok, ktorý majú podľa nich niečo spoločné.

V rámci fixácie učiva o význame rastlín som vytvorila pracovný list, kde mali žiaci spojiť čiarami 3 obrázky: rastlina-surovina-výrobok, ktoré patria k sebe.

Obrázok 14 Význam rastlín

Prameň: vlastný archív autora

V nasledujúcej časti vyučovacej hodiny som žiakom predstavila rozličné rastliny, ktoré mohli doposiaľ poznať. Vysvetlila som im, že pre svoj život potrebujú: vhodnú teplotu, svetlo, vzduch a vodu so živinami. Zároveň som im vysvetlila, že niektoré rastliny, ktorých je málo a hrozí im vyhynutie, sú zákonom chránené. Tieto rastliny som im ukázala prostredníctvom pripravenej prezentácie v PowerPointe.

V rámci utvrdenia učiva o poznaní zákonom chránených rastlín, som žiakom dala vypracovať pripravený pracovný list. Ich úlohou bolo zakrúžkovať zákonom chránené rastliny, spomedzi znázornených rastlín: plesnivec, tulipán, tis, poniklec lúčny a púpava.

OCHRANA RASTLÍN

- Zakrúžkuj zákonom chránené rastliny

Obrázok 15 Ochrana rastlín

Prameň: vlastný archív autora

Pozorovania, návrhy a odporúčania:

Žiaci dokázali správne pomenovať jednotlivé obrázky, suroviny a výrobky, pretože sa s nimi v bežnom živote často stretávajú. Vytváranie daných skupín im nerobilo žiaden problém. Úloha ich zaujala, mala správny motivačný aj náučný charakter. Pracovný list: Význam rastlín, žiaci vypracovali samostatne, so záujmom. Je preto vhodné zaradiť takúto formu do procesu výučby žiakov.

Žiaci obľubujú pracovné listy s farebnými obrázkami, pretože si tak lepšie fixujú učivo.

3 PRÍNOSY OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI A ODPORÚČANIA PRE PRAX

Svoju prácu som zamerala na využívanie informačno-komunikačných technológií vo vyučovacom procese, hlavne pri motivácii žiakov, vysvetľovaní nového učiva, fixácii učiva, prezentácii učiva a podobne. Celková reflexia značne zahŕňa proces výchovy a vzdelávania žiakov.

3.1 Overené prínosy osvedčenej pedagogickej skúsenosti

Vytvorením pracovných listov a prezentácie PowerPoint na vlastivedu, na tému: Rastliny, som dosiahla väčší prínos, ako som očakávala. Žiaci 5. ročníka sa na hodiny veľmi tešili, aktívne sa zapájali do vyučovacieho procesu, úlohy riešili s radosťou. Prostredníctvom pracovných listov si osvojili a využívali efektívne stratégie učenia sa, čím vytvárali celkovú kompetenciu k celoživotnému učeniu sa. Dané úlohy v nich podnietili vlastnú sebarealizáciu a osobný rozvoj. Projektovou činnosťou – vyhľadávaním potrebných údajov – otvorili vlastnej osobnosti cestu k reflexii, k spôsobu spracovania informácií a ich praktického využitia. Spôsob funkčnej gramotnosti u žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia sa týmto spôsobom rozvíjal, úlohy žiakov zaujali, vypracovávali ich radi. Prostredníctvom hodín si žiaci rozšírili i environmentálne cítenie a celkovú prírodovednú gramotnosť.

Tento projektový prístup prispel k zvýšeniu miery aktívneho učenia sa žiakov na vyučovaní, t. j. lepšie si osvojili dané učivo, získali záujem o poznávanie nového, skrátil sa priebeh zapamätávania sa, zjednodušila sa miera fixácie, osvojili si základy spôsobilosti učiť sa a poznávať seba i veci okolo seba, vstupovali do sociálnych vzťahov – učili sa pracovať pri riešení úloh v dvojiciach i skupinách, podporili sa u nich kognitívne procesy a kompetencie kriticky a tvorivo myslieť, učili sa pracovať s počítačom a programom PowerPoint. V neposlednej miere rozvíjali svoj zaostávajúci vývin, tak v oblasti psychomotorickej, ako aj v oblasti poznávacej, emocionálnej a sociálnej. Schéma uvedenej činnosti podporila samostatnosť, tvorivosť a zodpovednosť žiakov.

3.2 Odporúčania pre prax

Získané poznatky z overenej pedagogickej skúsenosti môžu využívať i ostatní pedagógovia, dajú sa preniesť do výchovy i vzdelávania v praxi. Zároveň môžu slúžiť aj ako pomocný materiál pre akreditované programy MPC:

- Využívanie informačno-komunikačných technológií vo vyučovaní
- Environmentálna výchova vo vyučovacom procese
- Ako učiť žiakov spracovať informácie z textu
- Projekt ako nástroj aktívneho učenia sa žiakov v oblastiach – Človek a príroda a Príroda a spoločnosť
- Projektové vyučovanie v edukačnom procese
- Projektové vyučovanie hodiny z geografie (vlastivedy)
- Premena školy: Cesta od tradičného vyučovania k aktívnemu učeniu sa žiakov
- Rozvoj prírodovednej gramotnosti v základnej škole
- Prezentačné a komunikačné zručnosti pedagogického zamestnanca
- Príprava vyučovania s uplatnením komplexného prístupu v štúdiu prírody

ZÁVER

Výchovno-vzdelávací proces si v súčasnej pokrokovej dobe vyžaduje inovatívne prístupy. Informačno-komunikačné technológie spojené s rozličnými aktivizujúcimi činnosťami sú predpokladom zvyšovania kvality v rámci daného procesu. Vyplýva to predovšetkým z jednoduchšej, ale zároveň bohatšej a lepšej prípravy učiteľa na vyučovanie, kde môže využívať ako formu vzdelávania rozličné reálne obrázky, články, hudbu, videá, zaujímavé úlohy, rozličné aktivity a podobne. Pre žiaka je to forma ľahšieho prístupu k informáciám. Zvlášť pre mentálne postihnutých žiakov prináša táto forma nové zážitky a podnety, ktoré zvyšujú mieru zapamätávania si učiva.

Prostredníctvom tejto osvedčenej pedagogickej skúsenosti som chcela zdôrazniť práve dôležitosť využívania inovatívnych spôsobov výučby v rámci motivácie žiakov, vysvetľovania nového učiva, fixácie učiva formou pracovných listov, využívaním informačno-komunikačných technológií, zážitkovej formy a projektovej činnosti žiakov.

Myslím, že každý tvorivý učiteľ vlastivedy má záujem o to, aby zvýšil svoje povedomie o možnosti realizácie aktívnej výučby jednotlivých tém zaoberajúcich sa živou a neživou prírodou, znakmi a rozdelením rastlín, životom byliny a dreviny, významom a ochranou rastlín. Preto som okrem popisu celkovej hodiny, názoru pracovných listov a projektov, zvolila aj svoje pozorovania, návrhy a odporúčania, ktoré môžu byť pre jednotlivých pedagógov vcelku osožné a prínosné.

Očakávam, že táto moja osvedčená pedagogická skúsenosť bude kvalitným prínosom nielen pre učiteľov vlastivedy, ale aj pre ich žiakov. Zároveň očakávam že sa stane hodnotnou pomôckou tak v rámci iných vyučovacích jednotiek, ako aj v rámci rozličných medzipredmetových vzťahoch a v rámci aktívnej realizácie prierezových tém vo výchovno-vyučovacom procese.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BEKÉNIOVÁ, Ľ. 2005. Bekéniová, Ľ. 2005. Projektové vyučovanie a tvorivá dramatika ako prostriedok demokratizácie a humanizácie výučby a školy. 1.vydanie. Metodicko-pedagogické centrum, Prešov. 2005. ISBN: 80-8045-397-7
2. GUNIŠ, J. – SUDOLSKÁ, M. – ŠNAJDER, Ľ. 2009. Ďalšie vzdelávanie učiteľov základných škôl a stredných škôl v predmete informatika. Didaktika predmetu informatika 1. 1. vydanie. ŠPÚ, Bratislava. 2009. ISBN: 978-80-89225-64-4
3. HRIŇÁK, M. 2006. Metodická príručka na tvorbu výučbových materiálov na projektové vyučovanie. Vytváranie výučbových materiálov s využitím MS PowerPoint. P-MAT, n. o., Bratislava. 2006. ISBN: 80-969414-6-1
4. HUČÍK, J. - HUČÍKOVÁ, A. 2011. Deti, trochu iné, v školskej edukácii. Prohu, Liptovský Ján. 2011. ISBN: 978-80-89535-01-9
5. KOSTRUB, D. 2003. Pedagóg – kľúčový faktor v procese učenia sa a rozvoja dieťaťa/žiaka v škole. Pedagogické rozhľady 2/2003. Metodicko-pedagogické centrum, Banská Bystrica. 2003. ISBN: 1335-0404
6. MICHALOVÁ, J. 2011. Projektovanie vyučovacej hodiny z geografie (vlastivedy). Študijné texty pre účastníkov kontinuálneho vzdelávania. 1. vydanie. Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava. 2011. ISBN: 987-80-8052-362-6
7. PETRÁŠOVÁ, E. 2007. Projektové vyučovanie. 1. vydanie. Metodicko-pedagogické centrum, Prešov. 2007. ISBN: 978-80-8045-463-0
8. VANČOVÁ, A. 2005. Základy pedagogiky mentálne postihnutých. 1. vydanie. Sapientia, Bratislava. 2005. ISBN: 80-968797-6-6
9. VANČOVÁ, A. a kol. 2003. Špecifiká edukácie mentálne postihnutých. Zborník vedeckých a odborných príspevkov Katedry pedagogiky mentálne postihnutých Pedagogickej fakulty UK v Bratislave. 1. vydanie. Sapientia s. r. o., Bratislava. 2003. ISBN: 80-88868-82-3
10. VANČOVÁ, A. a kol. 2010. Edukácia mentálne postihnutých. Špeciálne metodiky predmetov špeciálnej základnej školy. 1. vydanie. IRIS, Vydavateľstvo a tlač, s. r. o., Bratislava. 2010. ISBN: 978-80-89256-53-2
11. VAŠEK, Š. 2003. Základy špeciálnej pedagogiky. 1. vydanie. Sapientia, Bratislava. 2003. ISBN: 80-968797-0-7
12. YOUNG, M. J. - HALVORSON, M. 2004. Mistrovství v Microsoft Office 2003. Computer Press, Brno. 2004. ISBN: 80-251-0222-X

Internetové zdroje

13. Kompetencie pedagogických zamestnancov [online]. zsmosovce.edupage.org, [cit. 5.4.2014]. Dostupné na www: <http://zsmosovce.edupage.org/about/?subpage=8>
14. Vzdelávací program pre deti a žiakov s mentálnym postihnutím. [online]. statpedu.sk, [citované 5.4.2014]. Dostupné na www:

<http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program/VP-pre-deti-a-ziakov-so-zdravotnym-znevyhodnenim/VP-pre-deti-a-ziakov-s-mentalnym-postihnutim.alej>

Obrázkový materiál

15. Byliny. [online]. google.sk, [citované 11.9.2013]. Dostupné na [www:https://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=byliny&tbm=isch](http://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=byliny&tbm=isch)
16. Človek v pohybe. [online]. google.sk, [citované 11.9.2013]. Dostupné na [www:https://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=%C4%8Dlovek%20v%20pohybe&revid=1586533459&tbm=isch&imgdii=_](http://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=%C4%8Dlovek%20v%20pohybe&revid=1586533459&tbm=isch&imgdii=_)
17. Ker. [online]. google.sk, [citované 11.9.2013]. Dostupné na [www:https://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=ker&tbm=isch&imgdii=_](http://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=ker&tbm=isch&imgdii=_)
18. Príroda. [online]. google.sk, [citované 11.9.2013]. Dostupné na [www:https://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9](https://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9)
19. Rastliny.[online]. google.sk, [citované 11.9.2013]. Dostupné na [www:https://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=rastliny&tbm=isch](http://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=rastliny&tbm=isch)
20. Stromy. [online]. google.sk, [citované 11.9.2013]. Dostupné na [www:https://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=stromy&tbm=isch](http://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=stromy&tbm=isch)
21. Suroviny. [online]. google.sk, [citované 11.9.2013]. Dostupné na [www:https://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=suroviny&tbm=isch&facrc=_&imgdii=_&imgsrc=sB9U-9xm6EXRxM%253A%3BG0Nx3R_2vGzIBM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.probio.cz%252Ffiles%252Fprobio%252Fuploads%252Ffiles%252Fvelkoobchod%252Fsuroviny.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.probio.cz%252Fvelkoobchod%252Fnase-nabidka%252Fprodukty%252Fsuroviny%252F%3B600%3B400](http://www.google.sk/search?q=pr%C3%ADroda&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=adNWU-25CMWu7AbHxYHoCQ&sqi=2&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1517&bih=752&dpr=0.9#q=suroviny&tbm=isch&facrc=_&imgdii=_&imgsrc=sB9U-9xm6EXRxM%253A%3BG0Nx3R_2vGzIBM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.probio.cz%252Ffiles%252Fprobio%252Fuploads%252Ffiles%252Fvelkoobchod%252Fsuroviny.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.probio.cz%252Fvelkoobchod%252Fnase-nabidka%252Fprodukty%252Fsuroviny%252F%3B600%3B400)